

Міжнародна економіка

УДК 338.45:639.2

Р.З. Любачівська
*аспірантка кафедри європейської інтеграції,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана*

Етапи еволюції біоекономіки в Європейському Союзі

Розглянуто теоретичні засади визначення терміна біоекономіки в Європейському Союзі. Акцентовано увагу на чинниках, які вплинули на розвиток біоекономіки.

Ключові слова: біоекономіка, біотехнології, Європейський Союз, інноваційна політика.

Р.З. Любачевская
*аспирантка кафедры европейской интеграции,
Киевский национальный экономический университет
имени Вадима Гетьмана*

Этапы эволюции биоэкономики в Европейском Союзе

Рассмотрены теоретические принципы определения термина биоэкономики в Европейском Союзе. Акцентировано внимание на факторах, которые повлияли на развитие биоэкономики.

Ключевые слова: биоэкономика, биотехнологии, Европейский Союз, инновационная политика.

R.Z. Liubachivska
*Ph.D. student of the European Integration Department,
Kyiv National Economic University
named after Vadym Hetman*

The stages of bioeconomy evolution in the European Union

Theoretical principles of “bioeconomy” determination in the European Union are considered. The main attention is paid for factors which influenced the development of bioeconomy.

Key words: bioeconomy, biotechnology, the European Union, innovation policy.

Постановка проблеми

Новітні тенденції розвитку міжнародної економіки передбачають нові моделі, стратегії та орієнтири інноваційного розвитку для посилення конкурентоспроможності. Традиційні технології є недостатніми для відповіді на виклики людства, серед яких: збільшення населення світу, зміна клімату, вичерпність ресурсів, забруднення навколишнього середовища та світова продовольча проблема [1]. Проблеми використання інновацій за всіма зазначеними викликами вирішуються країнами ЄС. Країнам, які обирають біоекономіку як інструмент вирішення глобальних проблем людства необхідно розробляти стратегії впровадження інноваційно-технологічної моделі на національному та регіональному рівнях. У зв'язку з цим особливої актуальності набувають узагальнення досвіду розвитку біоекономіки та формування її структури в ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Проблемам розвитку біоекономіки та його перспективам у світі та в ЄС присвячено роботи зарубіжних та вітчизняних учених, зокрема К. МакКорміка та Н. Каутто [2]; М. Матееска, Ш. Попеску, Л. Паун, Дж. Роата, А. Бансіла та

А. Оансеа [3]; С. Бобильова, С. Михайлової та П. Кірюшина [4]; Ю. Одінцової [5]; Д. Лижина [6]; Г. Македон, Н. Талавирі [7]; В. Глазко та Л. Іваніцкої [8] та інших. Зазначені автори по-різному уявляють становлення біоекономіки та її глобальне призначення. Зокрема М. Матееска, Ш. Попеску, Л. Паун, Дж. Роата, А. Бансіла та А. Оансеа [3] акцентують увагу на відмінностях між біотехнологіями та біоекономікою та аналізують вплив біоекономіки на інші науки. Дослідники С. Бобильов, С. Михайлова та П. Кірюшин [4] розкривають ключові поняття біоекономіки та пропонують заходи підтримки біоекономік на державному рівні. Ю. Одінцова [5] визначає основні етапи розвитку біотехнологій та основні причини їх виникнення.

Не вирішені раніше частини загальної проблеми

У дослідженнях вітчизняних і зарубіжних вчених питанням походження біоекономіки та її розвитку в Європейському Союзі приділено недостатньо уваги, тому вони потребують детального аналізу.

Формулювання цілей статті

Метою статті є виокремлення етапів еволюції біоекономіки в Європейському Союзі, визначення чинників, які вплинули на її розвиток, з'ясування сутності дефініції «біоекономіка» та особливостей впровадження біотехнологій.

Виклад основного матеріалу дослідження

Перше публічне визначення біоекономіки було подане Організацією економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) в прогностичному звіті «Біоекономіка до 2030 року: розробка політичної програми», опублікованому в 2009 р. Біоекономіка визначається у документі так: «Біотехнологія пропонує технологічні рішення для багатьох медичних і ресурсних проблем, з якими зіштовхнувся світ. Застосування біотехнології для первинного виробництва, охорони здоров'я і промисловості може привести до формування біоекономіки, де біотехнології відображатимуться у значній частці економічної продукції» [9, с. 8].

До ранніх визначень біоекономіки в офіційних документах ЄС належать формулювання Генерального директора з наукових досліджень Європейської Комісії (DG Research). Під час конференції у 2005 р., присвяченій новим перспективам біоекономіки, заснованої на знаннях, зазначалося, що біоекономіка – це одна з найстаріших галузей економіки, яка відома людству, але наука

про життя та біотехнології трансформують цю галузь в одну з найновіших [10, с. 2].

Наступним кроком стало прийняття Сьомої рамкової програми ЄС (19 грудня 2006 р.), де в Розділі 2 «Про співпрацю між секторами продуктів харчування, сільського господарства, рибного господарства і біотехнології» було подано термін «біоекономіка», яким охоплено всі галузі і сектори економіки, які виробляють, управляють та використовують біологічні ресурси, включно з пов'язаними послугами, постачанням або виробництвом легкої промисловості, тощо.

У сучасному світі популяризуються принципи сталого розвитку та зеленого зростання. З огляду на це важливо усвідомити етапи розвитку біоекономіки ЄС та характер тих принципів змін, що відбувалися на кожному етапі. При намаганні повторити етапи розвитку біоекономіки в ЄС слід використовувати принципи. Їх можна об'єднати так:

1. Принцип технологічності. Швидкі темпи технологічних змін та зростаючі витрати на дослідження, а також складність технологій є важливими причинами стимулювання країн до інвестування у дослідження. Це сприяє додатковим інвестиціям у проекти, які створюють нову додану вартість у процесі розвитку інноваційної економіки;

2. Принцип секторальної диверсифікації. Використання біотехнологій у всіх секторах промисловості відкриває можливість урізноманітнення товарів та послуг в залежності від бажаного результату;

3. Принцип мобільності. Наявність інформаційної та наукової інфраструктури передбачає роботу у спільних проектах для пошуку нових відкриттів, які принесуть не тільки високий дохід, але сприятимуть і прискоренню процесу досліджень;

4. Соціальний принцип. Поступовий перехід до постнафтового суспільства та зменшення шкідливого навантаження на навколишнє середовище є відповіддю на загрози збереженню біосфери. На думку провідних учених, відповіддю на глобальні виклики людства, які потребують не тільки інвестицій, але й соціальної відповідальності перед населенням світу.

У таблиці 1 ілюстровано етапи становлення біоекономіки в ЄС та основні події, які вплинули на розвиток біоекономіки.

Виокремлення етапів розвитку біоекономіки в ЄС є складним процесом. Адже синхронізування подій пов'язане із науково-технологічним розвитком та надшвидкими інформаційними потоками, появою результатів відкриттів на міжнародних ринках та високою конкуренцією серед високорозвинених країн.

Доцільно розглянути структуру біоекономіки ЄС за класифікацією видів економічної діяльності (ЄКВЕД), оскільки в країнах ЄС сектори економіки розподілені саме за ЄКВЕД. Сучасна структура біоекономіки ЄС охоплює 3 сектора, де виробляється біомаса, 6 секторів, які використовують біомасу як сировину, 6 секторів, які частково використовують біомасу та 3 сектори, які є частково біологічними секторами (див. табл. 2).

Розвиток біоекономіки за секторами суттєво відрізняється в країнах ЄС. Розрив в інноваційних напрямках є помітним при порівнянні «нових» та «старих» країн-членів ЄС. Відрізняються частки державних витрат на пріоритетні біотехнологічні сектори, а також рівень початкового секторального розвитку.

Висновки

Розвиток біоекономіки в Європейському Союзі пройшов декілька стадій еволюції, що відбувалося під впливом глобалізації, технологічних змін, сектораль-

Еволюція біоекономіки в ЄС

Назва етапу	Роки	Особливості	Інструменти/ Програми національного регулювання
Зародження біотехнологій	1971-1999	Програма підготовки та проведення загально-європейських прикладних дослідницьких проєктів	Програма COST (Європейська співпраця у галузі наукових досліджень) (1971)
		Основні напрями програми: робота та зайнятість, інформаційне суспільство, біосуспільство. Сприяння розвитку європейської політики в галузі біотехнологій та створення CUBE (Група по досягненню згоди в галузі біотехнологій в Європі)	Програма FAST (Прогнозування та оцінка в галузі науки і техніки) (1978-1983) [11]
		Створення програми Multiannual research action programme (EEC) in the field of biotechnology (BAP) (Багаторічна програма досліджень в галузі біотехнологій, 1985-1989). Основною метою є формування сприятливої інфраструктури для досліджень та розробок у галузі біотехнологій в Європі. Створення програми «EUREKA» (Європейське агентство координації досліджень, 1985). Одним із основних напрямів співробітництва в межах цієї програми є медицина та біотехнології. Створення управлінського комітету з біотехнологій (Biotechnology steering committee, 1984)	FP1 (Перша Рамкова програма) (1984-1987) [12]
		Ефективний форум для обговорення, координації та розробки нових ідей на основі цільової групи. Зосередження на майбутньому біотехнологій та залучення наукових громад з обох боків Атлантики розширювати своє мислення за межами конкретних наукових дисциплін	Цільова група ЄС–США з біотехнологічних досліджень (1990) [13]
		Необхідність фінансування біотехнологій як злиття класичних та сучасних технологій, що дає можливість створювати нові продукти та висококонкурентні процеси у великій кількості промислових та сільськогосподарських виробництв, а також у секторі охорони здоров'я. Європейське Співтовариство прийняло низку ініціатив, з одного боку, з метою сприяння конкурентоспроможності біотехнологій та, з іншого боку, забезпечення безпечного застосування біотехнологій	Біла книга «Зростання, конкурентоспроможність і зайнятість» (1993) розділ 5B «Біотехнологія та її поширення» [14]
Формування засад сучасної біоекономіки	2000-2006	Створення найбільш конкурентоспроможної та динамічної у світі економіки, що базується на знаннях, здатної до стабільного економічного зростання, створення більшої кількості якісних робочих місць та соціального згуртування. Інновації в основі порядку денного політики ЄС, які спрямовані на подолання розриву за допомогою досліджень	Лісабонська стратегія 2000-2010 [15]
		Біологічні науки та біотехнології стають найбільш перспективними для передових технологій, які мають велику здатність сприяти досягненню цілей Лісабонської стратегії	Повідомлення «Науки про життя та біотехнології: стратегія для Європи» (2002) [16]
		Формування початкової концепції біоекономіки на основі знань (Янеш Поточнік (Janez Potočnik), комісар ЄС з питань науки і досліджень)	Європейська Комісія провела конференцію під назвою «Нові перспективи біоекономіки на основі знань» та опублікувала звіт конференції (2005)

Розвиток біоекономіки та трансформації біотехнологій	2007-2011	Визначення шести ключових секторів для виведення на ринок нових товарів та послуг. Біологічні товари виступають як один із ключових секторів	Ініціатива «Провідний ринок» (2007-2011) [17]
		Метою цього документа є опис ситуації, яка стосується біоекономіки у 2009 році, де вона може бути у 2015 році і як вона виглядатиме у 2030 році	Стратегічний документ ОЕСР «Біоекономіка до 2030 року. Розробка політики» (2009) [18]
		Результати онлайн опитування щодо концепції економіки на основі біотехнологій показують, що понад 60% відповідей щодо оптимістичного майбутнього економіки на основі біотехнологій	Звіт ЄК «Економіка на основі біотехнологій для Європи: стан та майбутній потенціал. Онлайн опитування (частина 1)» (2011) [19]
		Пріоритетами є «побудова біоекономічного середовища-2020», «залучення технологій, щоб сформувати європейське промислове майбутнє», «технології, що дозволяють людям пенсійного віку незалежно існувати й активно брати участь у житті суспільства»	Стратегія «Європа 2020»
Сучасний етап	2012 р. – поточний час	Зниження залежності ЄС від викопних ресурсів. Використання трьох напрямів: збільшення інвестицій у науково-дослідну сферу, інновації та професійні навички; посилення політичної взаємодії та співпраці із зацікавленими сторонами; розвиток ринків та конкурентоспроможності в секторі біоекономіки	Стратегія «Інновації для сталого економічного зростання: біоекономіка для Європи» та План дій щодо розвитку біоекономіки (2012)
		Визначено сім пріоритетних завдань, де цільові інвестиції в дослідження та інновації матимуть реальний вплив. Завдання «Соціальний виклик 2» включає напрями, пов'язані з біоекономікою та біотехнологіями, а саме: -«Інноваційна, стійка та всеохоплююча біоекономіка», на 2014 р. запланований бюджет становить 44,5 млн євро, на 2015 р. – 42 млн євро; -«Стійка продовольча безпека» (138 млн євро в 2014 р.); -«Блакитний ріст» (100 млн євро в 2014 р.)	Рамкова програма «Горизонт 2020» (2014-2020) [20]
		Реалізація програми дослідницької та інноваційної діяльності в Європі, яка оцінюватиме наявність повновлованих біологічних ресурсів та розробку нових технологій біопереробки для стійкого перетворення цих ресурсів на біологічні продукти, матеріали та паливо	Постанова (ЄС) № 560/2014 про створення спільного підприємства з біологічного виробництва (Regulation (EU) No 560/2014 establishing the Bio-based Industries Joint Undertaking (BBI JU) (2014) [21]
		Підвищення ролі у сприянні та вдосконаленні узгодженості між Р2Р у біоекономіці. Запуск першого Європейського біоекономічного інтеркластера «3BI – Brokering Bio-Based Innovation»	Біоекономічна платформа ERA-NET Actions (2016) [22]

Джерело: складено автором самостійно.

ної диверсифікації, мобільності передачі знань і технологій та посиленням соціальної упередженості щодо переходу до постнафтового суспільства.

У сучасній науковій літературі відсутній єдиний підхід до дефініції «біо-

економіка». Існує підхід з акцентами на технологічні сторони та відтворення ресурсів. Інший підхід ґрунтується на дослідженнях щодо використання біотехнологій для первинного виробництва, охорони здоров'я, забезпечення добробуту населення.

Таблиця 2

Структура біоекономіки ЄС

Сектор біоекономіки	Код за Європейським класифікатором видів економічної діяльності (ЄКВЕД)	Роль/місце біомаси
Сільське господарство	A01	Виробництво біомаси
Лісове господарство	A02	Виробництво біомаси
Рибальство та аквакультура	A03	Виробництво біомаси
Виробництво харчових продуктів	C10	Використання біомаси як сировини
Виробництво напоїв	C11	Використання біомаси як сировини
Виробництво тютюнових виробів	C12	Використання біомаси як сировини
Текстильне виробництво	C13	Часткове використання біомаси як сировини
Виробництво одягу	C14	Часткове використання біомаси як сировини
Виробництво шкіри, виробів зі шкіри та інших матеріалів	C15	Використання біомаси як сировини
Оброблення деревини та виготовлення виробів з деревини та корка, крім меблів; виготовлення виробів із соломки та рослинних матеріалів для плетіння	C16	Використання біомаси як сировини
Виробництво меблів	C31	Часткове використання біомаси як сировини
Виробництво паперу та паперових виробів	C17	Використання біомаси як сировини
Виробництво хімічних речовин і хімічної продукції (крім біопалива)	C20	Часткове використання біомаси як сировини
Виробництво основних фармацевтичних продуктів і фармацевтичних препаратів	C21	Часткове використання біомаси як сировини
Виробництво гумових і пластмасових виробів	C22	Часткове використання біомаси як сировини
Виробництво іншої основної органічної хімічної продукції (в тому числі біоетанолу)	C20.1.4	Частково біологічні сектори
Виробництво іншої хімічної продукції (в тому числі біодизелю)	C20.5.9	Частково біологічні сектори
Виробництво електроенергії	D35.1.1	Частково біологічні сектори

Джерело: складено автором на основі [23-24].

На основі проведеного дослідження автор виокремлює чотири етапи розвитку біоекономіки:

- зародження біотехнологій (1971-1999 рр.);
- формування засад сучасної біоекономіки (2000-2006 рр.);
- розвиток біоекономіки та трансформація біотехнологій (2007-2011 рр.);
- використання біоекономіки для відповіді на глобальні виклики (2012 р. – по теперішній час).

Зазначені етапи відрізняються рівнем інноваційного розвитку та глобалізаційних процесів. У момент, коли використання біотехнологій стало корисним для суспільства та прибутковим для компаній, увага до інноваційної політики в цій сфері зростає. У світі розпочинається об'єднання зусиль, знань та факторів виробництва для розвитку біотехнологічної галузі. Взаємозв'язок між компаніями цієї галузі формує унікальну інноваційну модель, яка стимулює конкуренцію та створює нові ідеї для просування біотехнологій.

Література

1. The Global Risks Report 2018, 13th Edition [Електронний ресурс] / World Economic Forum // the World Economic Forum. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GRR18_Report.pdf.
2. The Bioeconomy in Europe: An Overview Kes McCormick * and Niina Kautto International Institute for Industrial Environmental Economics (IIIEE), Lund University, PO Box 196, 22100 Lund, Sweden * Author to whom correspondence should be addressed. Received: 28 April 2013; in revised form: 27 May 2013 / Accepted: 28 May 2013 / Published: 10 June 2013 file:///C:/Users/user/Downloads/sustainability-05-02589%20(3).pdf.
3. Mateescu I., Popescu S., Paun L., Roata G., Bancila A., Oancea A. Bioeconomy. What is bioeconomy? How will bioeconomy develop the next two Decades // Studia Universitatis «Vasile Goldie», Seria Stiintificele Vieşii, 2011, vol. 21, no. 2. – P. 451-456.
4. Бобылев С. Н. Биоэкономика: проблемы становления [Електронний ресурс] / С. Н. Бобылев, С. Ю. Михайлова, П. А. Киришин // Экономика. Налоги. Право №6. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/User/Desktop/bioekonomika-problemy-stanovleniya.pdf>.
5. Одинцова Ю. Л. Некоторые методологические основы биоэкономики [Електронний ресурс] / Ю. Л. Одинцова // Вопросы экономики и права № 4. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: http://law-journal.ru/files/pdf/201404/201404_63.pdf.
6. Лыжин Д. Н. Перспективы развития биоэкономики в условиях глобализации [Електронний ресурс] / Д. Н. Лыжин // Проблемы национальной стратегии № 2 (23). – 2014. – Режим доступу до ресурсу: https://riss.ru/images/pdf/journal/2014/2/09_.pdf.
7. Македон Г. М. Биоэкономика как одна из основ устойчивого развития общества [Електронний ресурс] / Г. М. Македон, Н. П. Талавыря // Известия Великолукской ГСХА №1. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://vgsa.ru/nir/ivgsa/numbers/vgsa2013-1-6.pdf>.
8. Глазко В. И. Биоэкономика и глобализация – основы развития XXI века [Електронний ресурс] / В. И. Глазко, Л. В. Иваницкая // Вестник Российской академии естественных наук. – 2012. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.rusnor.org/upload/My/2013/articles/bioec.pdf>.
9. The Bioeconomy to 2030: Designing a Policy Agenda [Електронний ресурс] // OECD. – 2009. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.oecd.org/futures/long-termtechnologicalsocietychallenges/42837897.pdf>.
10. Conference report «New perspectives on the knowledge-based bio-economy» [Електронний ресурс] / European Commission. – 2005. – Режим доступу до ресурсу: http://edz.bib.uni-mannheim.de/daten/edz-bra/gdre/05/kbbe_conferencereport.pdf.
11. PRE-FAST 1 - Research programme (EEC) on forecasting and assessment in the field of science and technology, 1978-1983 [Електронний ресурс] / European Commission – Режим доступу до ресурсу: https://www.cordis.europa.eu/programme/rcn/92_en.html.
12. FP1-BAP - Multiannual research action programme (EEC) in the field of biotechnology (BAP), 1985-1989 [Електронний ресурс] / European Commission – Режим доступу до ресурсу: https://www.cordis.europa.eu/programme/rcn/118_en.html.

13. EU-US Biotechnology Task Force [Електронний ресурс] / European Commission – Режим доступу до ресурсу: http://collections.internetmemory.org/haeu/20170915163429/http://ec.europa.eu/research/biotechnology/eu-us-task-force/index_en.cfm?pg=tf_mission.

14. Growth, Competitiveness, Employment: The Challenges and Ways forward into the 21st Century [Електронний ресурс] / European Commission. – 1993. – Режим доступу до ресурсу: http://aei.pitt.edu/1139/1/growth_wp_COM_93_700_Parts_A_V.pdf.

15. The Lisbon European Council: An Agenda of Economic and Social Renewal for Europe [Електронний ресурс] // European Commission. – 2000. – Режим доступу до ресурсу: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-00-191_en.htm.

16. Life Sciences and Biotechnology: A strategy for Europe [Електронний ресурс] / European Commission. – 2002. – Режим доступу до ресурсу: http://ec.europa.eu/biotechnology/pdf/com2002-27_en.pdf.

17. European Commission (EC). A Lead Market Initiative for Europe; COM (2007)860 final; European Commission: Brussels, Belgium, 2007.

18. Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). The Bioeconomy to 2030: Designing a Policy Agenda; Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD): Paris, France, 2009. – P. 326.

19. Bio-based economy For Europe: State of play and future potential – Part 1 [Електронний ресурс] / Luxembourg: Publications Office of the European Union. – 2011. – Режим доступу до ресурсу: <https://ec.europa.eu/research/consultations/bioeconomy/bio-based-economy-for-europe-part1.pdf>.

20. Bioeconomy [Електронний ресурс] / European Commission – Режим доступу до ресурсу: <https://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/en/h2020-section/bioeconomy>.

21. Bio-based products and processing [Електронний ресурс] / European Commission – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/research/bioeconomy/index.cfm?pg=policy&lib=bbpp>.

22. Platform of bioeconomy ERA-NET Actions (PLATFORM) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://era-platform.eu/>.

23. Ronzon, T., Piotrowski, S., M'Barek, R., & Carus, M. (2017). A systematic approach to understanding and quantifying the EU's bioeconomy. *Bio-Based And Applied Economics*, 6(1), 1-17. doi:10.13128/BAE-20567.

24. T. Ronzon, M. Lusser, M. Klinkenberg (ed.), L. Landa, J. Sanchez Lopez (ed.), R. M'Barek, G. Hadjamu (ed.), A. Belward (ed.), A. Camia (ed.), J. Giuntoli, J. Cristobal, C. Parisi, E. Ferrari, L. Marelli, C. Torres de Matos, M. Gomez Barbero, E. Rodriguez Cerezo (2017). *Bioeconomy Report 2016*. JRC Scientific and Policy Report. EUR 28468 EN.

УДК 311.33:330.83

К.С. Степанкевич

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародної економіки,
Університет економіки та права «КРОК»*

Моделювання країнової експорт-інтенсивності

У статті наведені результати статистичної перевірки трьох гіпотез щодо національного експорту. Цими гіпотезами є залежність експорту від обмінного курсу національної валюти, від податкового навантаження та від дешевих і доступних кредитів. Крос-секційне економетричне моделювання спростувало ці твердження щодо абсолютних розмірів експорту. Але щодо країнової експорт-інтенсивності всі три зазначені твердження видаються вірогідними.

Ключові слова: меркантилізм, експорт, експорт-інтенсивність, обмінний курс, податкове навантаження, банківський процент, комерційні кредити, економетрика.